

Kapittel 4 • Samarbeid på tvers

27 Forslag til tiltak 2012-2015

BITTEN SCHEI OG HILDE DALEN

ETABLERING AV REGIONALE SENTER FOR SOSIALT ENTREPRENØRSKAP OG INNOVASJON

Utvikling av sosial kapital

Regjeringens arbeidsmarkedspolitikk skal legge til rette for høy yrkesdeltakelse, lav ledighet og redusert fattigdom. Egenaktivitet, individuell oppfølging og bruk av arbeidsmarkedstiltak er viktige elementer i dette arbeidet.

For å oppnå NAVs målsetting om flere i arbeid og færre på trygd, er det behov for ytterligere skreddersøm og medvirkning. I dette arbeidet trengs det nye metoder og nye aktører. Sosiale entreprenører er aktører som kan representere nytenking innenfor feltet.

Det er fortsatt stor avstand mellom enkeltindivids behov og ønsker om arbeid, forvaltningens offentlige tilbud/muligheter og næringslivets behov og ønsker for arbeidskraft. Det er mye å hente både samfunnsøkonomisk og individuelt i å redusere denne avstanden. I dette arbeidet står brobyggerrollen sentralt, sammen med utviklingen av nye samhandlingsarenaer, samhandlingsformer og metoder.

Mange mennesker mangler tillit til hjelpeapparatet, og har både dårlige erfaringer og lite kjennskap til mulighetene. Det er stort behov for uavhengige aktører som igangsettere og istandsettere for hjelpeapparatet gjennom å hente ut kunnskap fra målgruppene, og samtidig arbeide systematisk og metodisk med å spre kunnskapen og utvikle nye lokale modeller som redusere denne avstanden.

Sosialt entreprenørskap er en ny måte å tilnærme seg på, en ny vei å utvikle løsninger, knyttet til utfordringene til blant annet den manglende arbeidsdeltakelsen, ekskludering/inkludering og fattigdom i Norge. Sosialt entreprenørskap fore-

ner tradisjonelt entreprenørskap med inkluderende arbeidsliv, herunder inkludering av personer som er vanskeligstilte.

Plattform for kommunikasjon

Sosiale entreprenører tilbyr et læringslaboratorium. De utvikler og tester ut ulike innovative løsninger på sosiale problemer. Som med en hvilken som helst innovasjon, er det umulig å vite i forkant hva som virker i betydningen reduserer eller løser sosiale utfordringer som manglende sysselsetting, fattigdom og inkludering. Det er derfor nødvendig å legge til rette for å samarbeide på tvers av offentlig, privat og med

entreprenører der man kan eksperimentere for å finne fram til hvilke løsninger som er levedyktige, kostnadseffektive på sikt og skalerbare. Uavhengige sosiale entreprenører har større fleksibilitet til å eksperimentere, uavhengig av forutinntatte og standardiserte prosedyrer, byråkrati, kultur, strategiske bindinger og andre rigiditeter som man finner i etablerte organisasjoner av alle typer. De våger å tenke «utenfor boksen».

«Lag systemer som tar vare på ildsjelsfaktoren, rommer det uforutsigbare, deltagelse fra mennesker som ikke er byråkrater/eksperter på å formulere seg/kalkulere som en BI-kandidat.

Gjør det proft å være menneske med alt hva det innebærer, og la terskelen være raus og lav!»
(Kristin Berling, 2012)

Modell

Vår regionale modell er inspirert av www.kvinnovasjon.no
Målet med Kvinnovasjon er å øke antall bedrifter etablert av kvinner. Programmet er bygd opp rundt følgende strategier: mobilisering, samhandling, nettverk, mentor, profilering, gode eksempler og kompetanse. Kvinnovasjon skal ha et spesielt fokus på vekst og vekstambisjoner, men skal også være en satsing for kvinner som ønsker å starte bedrift for det lokale og regionale markedet. Programmet gjennomføres ved at det organiseres regionale prosjekter i tilknytning til de ulike miljøene i SIVA sitt innovasjonsnettverk. Disse får tilskudd i forhold til størrelsen på prosjektet. For tiden gjennomføres 15 regionale kvinnovasjonsprosjekter som involverer til sammen cirka 70 innovasjonsmiljøer. www.siva.no

FORSLAG TIL PILOTER

Det er i første omgang hensiktsmessig å prøve ut 3 piloter ved å etablere Regionale sentre i fylkene Oslo, Telemark, Møre og Romsdal. Vi har valgt ut tre fylker som har ulik størrelse, er geografisk spredt, og som det kan være hensiktsmessig å prøve ut piloter med ulik tematikk. I disse fylkene pågår arbeid med sosialt entreprenørskap på ulike måter, i styrke, fokus og størrelse. I tillegg har vi vektlagt et nordisk samarbeidsprosjekt for å løfte blikket utenfor Norge, til land som har noenlunde samme kultur og tradisjon.

Kritisk suksessfaktor = likeverdig partnerskap

Etablering av Regionale Senter for Sosialt entreprenørskap og Innovasjon gjøres som et samarbeid mellom sosiale entreprenører, departementer, NAV, kommuner, fylkeskommunen, frivillig sektor og næringslivet. Og det anvendes et bottom-up perspektiv, hvor lik verdisetting av ulike kompetanse er basis verdier.

Visjon

- Å skape lokalsamfunn som er åpen for nytenking, og som møter utfordringer med nye løsninger på tvers av sektorer.
- Å skape rammebetingelser for at ideer og utradisjonelle initiativ, som bidrar til at tiltak for økt fattigdomsbekjempelse og sosial eksklusjon får spire og bli bærekraftige, og som styrker det sosiale fellesskapet ved å ta alle menneskelige ressurser i bruk.

MÅL OG INNHOLD

Regionale Sentre for Sosialt entreprenørskap og Innovasjon skal :

1. Bidra til å sette sosialt entreprenørskap(SE) på dagsorden i Norge (i media, overfor NAV, Innovasjon Norge, departementene, kommuner, høyskoler/universiteter, næringslivet, frivillige organisasjoner etc).
2. Bedre økonomiske og juridiske rammebetingelser for SE i Norge (etablere fonds, frie stipend, økonomiske virkemidler, organisasjonsmodeller etc).
3. Etablere inkubatorer i SE for utvikling av forretningsplaner, kompetanse og nettverksbygging, samt mentorprogrammer og selvutviklingsmetoder.
4. Utvikle en felles regional portal for SE, bygge nettverk og møteplasser mellom aktørene.
5. Markedsføre ulike kurs, utdanningstilbud og program som foregår i SE, slik som SE:Piloten.¹
6. Synliggjøre FOU dokumentasjon om temaet.
7. Bidra til et internasjonalt samarbeid om SE, spesielt i et nordisk perspektiv bl.a. gjennom samarbeid med The Nordic Social Entrepreneur Research Network – SERNOC og Social Capital Forum, Göteborg.
8. Koble prosjekter og mennesker som kan dele erfaringer og lære av hverandre; utvikle en lett tilgjengelig ressursbank, så du kan finne andre prosjekter, organisasjoner og måter å jobbe på.
9. Utvikle en ressurs bank av oppdatert politikk på lokalt og nasjonalt nivå, og gi opplysninger om finansiering muligheter;
10. Tilrettelegge nye relasjoner mellom det sivile samfunn, myndigheter, offentlige institusjoner og relevante private virksomheter der kunnskapsdeling og samarbeid står i fokus.

¹) http://www.mothercourage.no/sosialt_entrepreneorskap/se_piloten

1 INKUBATOR OSLO

Status Oslo:

Oslo er den region med flest sosiale entreprenører og miljøer.

En del sosiale entreprenører ønsker å arbeide tettere sammen for å løfte hverandre fram, bidra til synergi effekter og sitte i et kontorfellesskap, en "Inkubator" med andre likesinnede.

Inkubatoren skal utvikles for sosiale entreprenører som har et overordnet felles mål om samfunnsnyttig verdiskapning. De vil ha mulighet til å få tilgang til hverandre som ressurs personer, arbeide i nettverk, få tilgang på kapital og dermed øke og tilgjengeliggjøre ulike kompetanse og erfaringer som ellers ville forblitt på forskjellige steder.

Nettverkssamarbeid

Det vil også tilbys tilgang på finansiering til oppstartsprosjekter som ikke får tilgang på finansiering andre steder gjennom Mikrofinans Norge. Det tas sikte på å bygge nettverk av sosiale investorer/filantroper knyttet til inkubatoren.

Veiledning og oppfølging vil tilbys. Kursing i sosial forretningsdrift vil tilbys gjennom flere aktører, bl.a. SE:Piloten, KREM, Forretningsutvikling Oslo og Mikrofinans Norge.

Inkubatoren er også tenkt å fungere som en koordineringsinstans innen sosialt entreprenørskap og innovasjon. Behovet for å koordinere feltet opp mot myndigheter, departementer og ulike offentlige og private aktører er en kritisk suksessfaktor. Det er også tenkt at det bør være et tett samarbeid mellom de ulike regionale sentrene rundt om i landet.

Den største delen av sosiale entreprenører jobber i dag med sine prosjekter fra hjemmekontorer eller fra tilfeldig leie av kontorplass. Dette er mennesker som mangler komplette kontorlokaler som tilbyr alt av kontor utstyr, møterom samt likesinnede "kollegaer" å samarbeide og å sparre med. En SE inkubator kan være et naturlig knutepunkt for idéutvikling og engasjement innenfor sosialt entreprenørskap. Her får man som kunde tilgang på de arbeidsfasiliteter og verktøy som trengs for å utvikle ideer, lansere prosjekter, holde møter og etablere kontakter og utvidet nettverk, både faglig og sosialt.²

Fleksible løsninger

Det bør være stor fleksibilitet, og ikke stilles krav

til bare leie av fast kontorplass, men tvert imot være en svært fleksibel ordning hvor man kan stikke innom for å jobbe noen timer, dager eller på mer fast basis. Stedet bør også knyttes opp mot internasjonale miljøer innen sosialt entreprenørskap og innovasjon, tilby bibliotek innen feltet, være knutepunkt for forskere inne feltet hvor for eksempel følgeforskning kan foregå/koordineres.

Det vil også leies ut møterom og konferanselokaler. Inkubatoren kan tilby både fleksible og faste plasser alt etter kundens behov. Dette kan muligens organiseres gjennom en form for abonnements ordning eller medlemskap, men det må være mulig å prøve seg fram i forhold til tilknytningsform, og den må være veldig fleksibel slik at tilknytning kan endres raskt når behov endres. Verdien av en slik felles arena vil være i relasjonene mellom menneskene som leier plasser og deres nettverk og ideene som skapes og vokser i dette samarbeidet.

2 INKUBATOR UNGDOM TELEMAR

Tall fra NAV viser at antallet personer under 30 år som mottar uførepensjon har økt med 24% siden 2007. Psykiske problemer er ifølge Navs egne undersøkelser en av hovedårsakene til økningen. Mange føler seg som tapere, sier Stormberg-eier Steinar Olsen.³

Dagens skolesystem er alt for A4. Det er veldig teoretisert og ikke fleksibelt nok. Det gjør at mange faller av og føler seg som tapere. Mange dropper ut av skolen. Når de så forsøker å få jobb møter de ofte arbeidsgivere som kun ser etter formell kompetanse eller arbeidserfaring. Det er da de begynner å stange hodet mot veggen, sier han.

Arbeidsgivere må tørre å rekruttere folk som har hoppet av skolen, som kanskje har drevet med kriminalitet eller rus. De unge trenger som alle andre å bli vist tillit og få en mulighet i arbeidslivet. – I Stormberg har vi erfart at de aller fleste ungdom har vært veldig flinke til å ta vare på den muligheten de har fått hos oss. De har blitt lojale, stabile og dyktige medarbeidere, sier han.

De såkalte «fleskebergene» er ikke problemet, de er kun et symptom på det. Problemet er at de unge ikke blir gitt muligheten i arbeidslivet. De har møtt veggen mange ganger, og føler at samfunnet ikke har behov for dem. Dermed blir de passive, sier Stormberg-eier Steinar J. Olsen til E24.

² Unni Beate Sekkesæter, Mikrofinans Norge

³ <http://e24.no/job/stormberg-eier-fleskebergene-er-ikke-problemet/20157065>

Unge velger ikke et liv i uføre hvis de har et valg, sier han. Olsen tror ingen «går inn for å bli uføretrygdet».

Hvis du prater med mennesker som en eller annen gang har vært avhengig av trygde-systemet, så forstår du kjapt at de har gjort det av nødvendighet. Ikke fordi det de ville det, sier han.

Ungdomsproblematikken er en del av en internasjonal trend.

Verden mangler 600 millioner nye arbeidsplasser de neste 10 årene, advarer ILO i sin årlige rapport om global sysselsetting. Unge mennesker rammes hardest av krisen i arbeidsmarkedet. Det er lite som tyder på en bærekraftig forbedring vedrørende en økning i sysselsettingen på kort sikt.

74,8 millioner ungdommer i alderen 15-24 år var arbeidsledige i 2011, en økning på mer enn 4 millioner siden 2007. Den globale ungdomsledigheten er på 12,7%.

Anslagsvis 6,4 millioner unge mennesker gitt opp håpet om å finne en jobb og har droppet helt ut av arbeidsmarkedet. De unge som er i arbeid, må i stadig større grad finne seg i deltidsarbeid og midlertidige arbeidskontrakter.⁴

Telemark er et tidligere industrifylke preget av omstilling og endring.

Flest uføre i Norge finn du i Telemark, færrast i Oslo. I fylker kor befolkninga har høg alder, låg utdanning, låg inntekt, høgt sjukefråvær og høg arbeidsløyse er sannsynligheita større for at talet på uføre aukar.⁵ Fylket har store utfordringer med hensyn til tilgang til kompetent arbeidskraft. Altfor mange unge dropper ut av skolen, går på trygd eller sosial stønad.

Det finnes sosiale entreprenører som jobber med tematikken i fylket. NHO, NAV, videregående skoler har ulike tiltak. De fleste aktørene har liten eller ingen kontakt med hverandre.

En ungdomsinkubator kan gi viktige bidrag til å synliggjøre hvordan møter ungdom fremtidens arbeidsmarked, og finne nye løsninger for å redusere antallet. Dette er den viktigste utfordringen vi har fremover. I Europa snakker

man om den tapte generasjon og en tikkende bombe. Hva skjer i land der så mange unge ikke kommer inn i arbeidslivet over lang tid?

Den norske velferdsmodellen har bidratt til at Norge har en høy levestandard, sammenlignet med mange andre land. Et viktig grunnlag for den norske velferdsmodellen er utdanning til alle for å sikre kompetanse.

Telemarksregionens sosiale arv som industrifylke skaper spesielle utfordringer for ungdommens kompetanse og arbeidslivets krav. Men det dreier seg ikke bare om arv innenfor familier, men også i miljøer. Dessuten er det slik at Telemark har flere industristeder som har vært utsatt for store omstillinger. Langtidsledighet skaper til tider uførhet.

NAV alene kan ikke rydde opp i dette. Det dreier seg om et omfattende samhandlingsprosjekt om vi skal få gjort noe med denne triste statistikken, sier NAV-direktør Terje Tønnessen i Telemark.

Plattform for økt innovasjon blant unge, tettere samarbeid med beslutningstakere i en dialog og kommunikasjon med sosiale entreprenører for å se på sammenhengen mellom skole, arbeidsliv og unges preferanser.

3 INKUBATOR MØRE OG ROMSDAL

Hovedaktøren i velferdssamfunnet er kommunene. Mer velferd til alle vil stå i fokus. Men kommunene må selv finne opp de smarteste løsningene, og det må skapes en kultur for nyskaping i norske kommuner/fylkeskommuner. De tradisjonelle løsningsmetoder er ikke lenger tilstrekkelige. Behovet for velferdsytelser er stigende, og vil fortsatt være stigende i mange år fremover, samtidig som ressursene er nedadgående.

Kommunen som innovatør

Kommunar har tradisjon for innovasjon. Lokalpolitikarar og kommunalt tilsette er innovasjonsarbeidarar. Deira innsats er naudsynt for nasjonal velferd og verdiskaping. Heldigvis har kommunane tradisjon for innovasjon, sier Kommunal- og regionalminister Liv Signe Navarsete.⁶

⁴ <http://www.mynewsdesk.com/no/pressroom/fnsambandet/news/view/mangler-600-millioner-nye-arbeidsplasser-34810>

⁵ <http://www.tv2.no/nyheter/innenriks/helse/stadig-fleire-unge-vert-ufoere-3692976.html#.TyFnlw23z5g.email>

⁶ http://www.regjeringen.no/nb/dep/krd/aktuelt/taler_artikler/ministeren/ministerens-taler-og-artikler-/2012/kommunar-er-innovative.html?id=667998

Sosial innovasjon i velferdsutformingen – Vestnes kommune som eksempel

Målet med prosjektet er å utvikle et samarbeid på tvers av sektorer i Vestnes kommune, og samtidig bygge kunnskap om hvordan tilrettelegge for mer og bedre innovasjon og entreprenørskap lokalt.⁷ Tverrfaglighet, metodeutvikling og nye samarbeidsstrukturer på tvers av det offentlige, brukere av ulike tjenester, private og frivillige, er i fokus, og nettverksarbeidet er knyttet opp til innsats innenfor områdene; fattigdomsbekjempelse, boligsosialt arbeid og kvalifisering og rehabilitering.

Det er allerede gjennomført en rekke dialoger og læringslaboratorier på tvers av ansatte og administrasjon i Vestnes kommune, politikere, frivillige lag og foreninger, næringsliv og brukere av offentlige tjenester.

Dialogene har munnet ut i en felles forståelse av kommunens utfordringer og det har kommet frem en rekke forslag til tiltak, aktiviteter og prosesser som møter de identifiserte utfordringene gjennom samarbeid. Dette prosessrettede arbeidet på tvers av ulike faggrupper og gjennom tverrsektorielt samarbeid har hatt som overordnet mål å få mer ut av kommunens samlede ressurser.

4 NORDISK PLATTFORM FØR SOCIALT ENTREPRENØRSKAP

Under senere tid har interessen økt markant for sosialt entreprenørskap rundt om i Norden hvilket sannolikt har sin forklaring i at velferdssamhället har haft svært å løse en rad samhälisproblem med såväl ekologiska som sociala avtryck. Som en effekt av detta har nationella, regionala och lokala plattformar utvecklats som avser att stödja sociala entreprenörer. En del av dessa har präglats av att initieras "uppifrån" såsom exempelvis "Mötesplatsen för Socialt Entreprenörskap och Social Innovation i Sverige, medan andra har utvecklats från ett "Bottom Up"

perspektiv såsom exempelvis Nettverk for Socialt Entreprenørskap i Norge, SE-Forum i Sverige eller DANSIC- Danish Social Innovation Club i Danmark. Utvecklingen är dynamisk och växer snabbt. Även en del Nordiska initiativ har skapats för att utbyta erfarenheter mellan länderna, såsom SERNOC, Social Entrepreneurship Research Network For The Nordic Countries, och ett utbyte inom Mikrofinans området. Det finns dock inget initiativ i dagsläget, februari 2012, som är utformat med ett "Bottom Up" perspektiv inom Norden, av de sociala entreprenörerna själva för dem själva.

Avsikten med detta inlägg är mot ovan att initiera ett samarbete mellan sociala entreprenörer i de nordiska länderna. Ett nätverk där erfarenheter och kunskaper kan utbytas mellan olika plattformar. Fördelarna med att gemensamt utforma en kunskaps och lärandeplattform mellan länderna är stora, och efterfrågade. Än så länge är antalet sociala entreprenörer i respektive land få men tillsammans kan ett betydligt större antal sociala entreprenörer komma samman och stödja varandra. Det finns goda exempel i Europa som man kan lära utav. Blickar vi exempelvis mot Skottland kan vi se hur SENSOCOT (Social Entrepreneurs Network Scotland), utvecklat ett starkt nätverk under en 10 års period med allt ifrån finansieringsstrukturer till en akademi som de sociala entreprenörerna själva utvecklat från sina behov och önskemål. Nätverken har resulterat i en helt ny förståelse för den logik som driver det sociala entreprenörskapet.

Vägen framåt i ett Nordiskt samarbete kan förslagsvis ta sin början i ett antal möten runt om i Norden under 2012. Redan 2011 har ett antal seminarier och träffar genomförts på olika ställen som går att bygga vidare på. Ett naturligt steg är också att bygga upp en virtuell mötesplattform, där information kan utbytas på olika sätt. Exempelvis genom virtuella seminarier och liknande. Den nyligen genomförda "Jelly Week", en global rörelse där 223 Kreativa möteplatser med sociala entreprenörer runt om i världen kom samman, kan utgöra inspiration och lärdom för hur vi kan ta ett steg framåt i att bygga ett en gemensam plattform för Nordens sociala entreprenörer.⁸

Økonomi, finansiering

Pilotene får tilskudd i forhold til størrelsen på aktivitetene, og må samfinansieres av mange av de deltakende aktører.

⁷ http://www.vestnes.kommune.no/getfile.aspx/document/epcx_id/1639/epdd_id/2292

⁸ Bert-Ola Bergstrand, Grundare Social Capital Forum, Göteborg. www.scwf12.wordpress.com